

"Studie för Antichita Romana" av Piranesi.

Romsymposiet 19–21 mars 1997

Referat och reflektioner
av Katja Grillner

Möte mellan gammalt och nytt – restaurering och förnyelse... Vilken stad kunde passat bättre som plats för detta tema? Vilket tema kunde passat bättre i denna stad? Årets symposium i *Nordisk Förening för Arkitekturforskning* gick av stapeln i ett blommigt, grönt och soligt Rom. Kai Fiskers danska rominstitut var värdplats för föreläsningar seminarier och terassluncher. Omgivna av en stad vars relation till den västerländska arkitekturtraditionen liknar den Bibeln och Homeros skrifter har till litteraturen, kunde man kanske befarat ett glesst engagemang nere i den fönsterlösa föreläsningssalen. Men icke, tvärtom, verkade det som om stadens tyngd samlade oss symposiedeltagare till en skärpt och intressant diskussion, såväl specifik kring frågor om restaurering och förnyelse, som mer generell vid årsmötet, där förslag inför framtida möten och konstruktiv kritik av årets och föregående års symposier framfördes.

Johan Mårtelius öppnade med föreläsningen: "Arkitekturflödet Rom–Norden", det flöde som vi, genom att vara där,

nu skrev in oss i. Föreläsningen visade, med framför allt svenska exempel, på influenser från modernismens tid (Lewerentz) genom Asplund och bakåt till de kanske mest självklara exemplen i far och son Tessin med gamla Riksbanken, Stockholms slott och den monumentala planen för Slottsomgivningarna. Citerad, citerad och återigen citerad; härmad, tolkad, föreställd, vanföreställd – bilder av Rom har spritts över världen i skisser, anteckningar, uppmätningar – infogade i den byggda verkligheten för kroppsligas dessa ”souvenirer” från Rom på främmande platser. I ett större perspektiv får Rom även representera det klassiska arvet. Att inplantera en bit av Rom, eller senare en bit av det Grekiska, den doriska kolonnen, i exempelvis Finlands nordliga skogsland, var på sjuttonhundratalet en slags civilisatorisk gest. Genom att föra denna främmande arkitekturtradition till finländsk ödemark fabulerade svenskarna fram ett alternativt ursprung för sin snart till Ryssland förlorade provins.

Mårtelius gav perspektiv åt de fortsatta framställningarna där Jan Zahle, föreståndare på danska institutet, diskuterade hur skulpturuppställningar i Rom avspeglar historien. På sätt och vis ganska nära relaterat till ”citabygget” i Nordens städer, sammansätts kontinuerligt genom serier av skulpturavgjutningar nya bilder av den antika historien. Den brittiske restaureringsarkitekten Giles Quarme föreläste om restaureringsprojekt i England och avslöjade sin egna relativt konservativa hållning i den brittiska restaureringsdebatten. Följande dag fick vi höra den italienska arkitekten Andrea Vidotto berätta om den mödosamma processen att söka upprätta lokaler åt ”Roma 3” – Roms nystartade tredje universitet. Arkitekturinstitutionen där han undervisar är involverad i arbetet med att ta framförallt gammal industri- mark söder om Testaccio i besittning, och i möjligaste mån återanvända den äldre byggnadsmassan. Något som visade sig komplicerat, bekymmersamt men samtidigt väldigt intressant. Bente Lange föreläste till sist om Roms färger i historien och presenterade sitt perspektiv som fokuserar på de upplevelsemässiga aspekterna av färgsättning i historien – hur ville man att stadens rum skulle ses – samt den materialimiterande – att färgen alltid ville simulera effekten av ett naturmaterial. Ljusblå fasader försvann tidigare upp i himlen, Piazza Navona täcktes av en ljus sten. I Roms trånga gränder var ljuset en viktig faktor, idag har det försvunnit i smutsiga röda och gula ockranyanser.

Förutom föreläsningarna hanns även fem studiebesök med. Efter Bente Langes föreläsning genomförde hon morgonen efter en rundtur i kvarteren runt Piazza Navona och Piazza Farnese och visade bland annat 1500-talsfasader med tvåfärgspustning (dvs. två lager av olika färg och efterföljande inristad ornamentik). Arkeologen Olle Brandt visade tillsammans med Mats Edström det nytvåvåda fornkristna baptisteriet under San Lorenzo in Lucina. Vi visades även runt på Accademia di San Luca och på deras utställning av Giancarlo de Carlos projekt. Både svenska och finska institutet öppnade sina dörrar för besök. Finska institutets Villa Lante visade upp mycket vackra femtonhundratals dekorationer i framförallt tak men även väggar, och en terrass med utsikt över hela Rom (förutom Vatikanen och Peterskyrkan).

Workshopdelen är kanske den viktigaste på symposiet. Genom att egna reflektioner och arbeten presenteras av de flesta deltagarna knyts viktiga kontakter och symposiet fungerar som verkligt *forum* för nordisk arkitekturforskning. I år fanns fem olika teman, varav ett var helt öppet, och fyra kretsade kring restaureringsproblematik ur ideologisk, teknisk, planeringsmässig och professionell synvinkel. Själv deltog jag i workshopen för restaureringsideologier där vi hade mycket bra diskussioner under de två timmar som fanns till förfogande. Genom de mångsidiga papprena belystes ideologiska och kulturella aspekter bakom valet av restaureringsprincip mycket väl. Om den ena extremen låg i den butanska traditionen, varifrån Ingun Bruskeland Amundsen rapporterade en kontinuerlig men långsam transformation av kulturarvet genom ständigt pågående ”förbättrings-” och ”reparationsarbeten”, så låg den andra kanske i Le Corbusiers extemporala förhållningssätt till den historiska stadens monument i hans *Plan Voisin*, planen för Paris, tolkad och presenterad av Thordis Arrhenius.

Till sist var det dags för föreningens årsmöte och den avslutande diskussionen om ”workshopparna”. På årsmötet diskuterades plats och tema för nästa års symposium men inget beslut fattades. Tidskriftsredaktionen fick i uppdrag att diskutera vidare om ett möte kan hållas på ett tema där tidskriftens specifika roll för arkitekturforskningens disciplinuppbyggande diskuteras. Röster höjdes i en diskussion kring huruvida detta var ett alltför snävt tema och om det kunde vidgas till att behandla forskningens framställningsformer i allmänhet eller kanske om den

”skrivna arkitekturen”, eller om något helt annat. Genomgången av workshopsdelen resulterade i en diskussion kring dess roll och tidsanspråk i symposieprogrammet. Som den var organiserad i årets program sågs den som alltför kort för att kunna generera några verkligt spännande konklusioner. Kasper Nefer-Olsen efterlyste mer fokuserade presentationer, och tyckte att alltför många verkade försöka pressa in symposietemat i sina egna stora forskningsprojekt, istället för att ta ett steg åt sidan och se kanske endast en del av forskningsprojektet ur symposietemats synvinkel. Varje workshop borde kanske ha en presentationsdel av lika omfattning som i årets program men sedan även ha en lika

stor separat samlande diskussionedel. På så sätt kunde kanske perspektiven lyfta från de specifika papprena till mer generella frågeställningar.

Kerstin Barup var symposiets hjältinna. Med assistans från Bente Lange och Elisabeth Tostrup, rodde hon symposiet i land med en fast hand. Till den allmänna känslan av ett lyckat möte bidrog såväl det späckade och väloljade programmet, som goda luncher på det danska institutet, välkomstdrink hemma i familjen Barup-Edströms imponerande lägenhet (”just off” Campo dei Fiori, tursamt förvärvat genom hotellet), och till sist den avslutande gourmetmiddagen inkluderande bland annat tryffelpasta, piggvar, spenat och tiramisu.

Katja Grillner,
Arkitekt, tekn.lic.,
Arkitektur och Stadsbyggnad, KTH.